

AĞAMİR CAVAD - 60

*Şeir bir zirvədir, əmma biz kimi naqislərə,
Ol ki kamildir, onu möhtaci-zivər qılmamış.*
(M.Füzuli)

Şeir bir gövhəri-yekdaneyi-ziqiymətdir.
(M.Ə.Sabir)

*Min kitab söz yazırıq qəlbi usandırmaq üçün,
Bəs edər bir acı söz min ürəyi qırmaq üçün.*
(B.Vahabzadə)

ŞAIR, ŞEİR, İŞIQ...

(Tanınmış şair-dramaturq Ağamir Cavadın 60 illiyi münasibəti ilə)

Xoşbəxtlikdən ölkəmizin, həmçinin dünyamızın söz-şeir-sənət süfrəsində xalqımızın çəkisi, sanbalı, işığı ilə mərifət dünyasını bəzəyən söz xiridarları, nadir və müqəddir sənətkarlar az deyildir. Əsrlərdir ki, Azərbaycan, xalqımızın mənəvi sərvəti şeir-sənət anlaşılan hər bir diyara Nizami, Nəsimi, Füzuli, Xətayi, Vaqif və digər sənətkarların şeirləri, kəlamlarıyla qucaq açmaqdadır.

Kökdən gələn mənəviyyat, şeir, sənət qafiləsinin önəmli sarbanları sırasında səsi-sorağı orta əsrlərə gedib çıxan XIX əsrdə "Fövcül-füsəha" şeir, sənət məclisi ilə adını tarixə yazan Cənub (Lənkəran) bölgəsinin, bu gözəlliklər diyarının sənət ənənələri yeni keyfiyyətdə son yüzillikdə də möhtəşəm inkişaf yolu keçmişdir. Yazıçı-dramaturq, şair Məmməd Hüseyin Əliyevi(Qail), şair-dramaturq Şəkər Aslanı, şair-dramaturq Vaqif Hüseynovu, şair-publisist Həbib Səfəri, şair-qəzəlxan Hacı Mirhaşım Talışlı Müsafir, şair-publisist İltifat salehi, şair-qəzəlxan Mirsalam Müasiri, şair-qəzəlxan Nadir Müzəffəri, şair-qəzəlxan Oqtay Zəkani, şair-publisist Mirhafiz Bahadırı və başqalarını unutmamaq olarmı? Bir çox kitablarımda xüsusi vurğulamışam, burada da demək istəyirəm ki, ölkəmizin cənnət guşəsi, gözəlliklər məkanı kimi tanınan Lənkərandə şeir yazmayan, yaxud şairənə düşüncələrlə yaşamaayan adam tapılır. Çünki uca Tanrı bu yerlərdən səxavətini əsirgəməyib. Bir tərəfdən dumduru, göz oxşayan mavi Xəzər, təbii sağlamlıq mərkəzləri kimi sahilləri bəzəyən səyyari, təbii qızılı qum vannaları insanlara "gəl-gəl" deyir, ruhumuzu, ovqatımızı təzələyir, digər tərəfdən əsrlərin şahidi olan, baş-başa sıralanan yaşıl örtüklü dağlar, yolçuları yoldan edən buz bulaqlar, tarixlər şahidi olan qalalar, laləli, nərgizli, min bir bəzəkli düzlər, güllü yamaqlar, nadir quşların Qızılağac bəstəsi, avazı, nəğməsi möcüzələrlə dolu, qədimlik, ululuq yadigarı Hirkan meşələrinin, təbii laboratoriyasının, eləcə də insan əlilə salınmış, Göy gölümüzü xatırladan Xanbulanın sehri, ətirli limon bağları, yaşıl çay tarlaları hər birimizə ayrı zövq verir, bizləri bu cənnət vətənə, cənnət diyara daha böyük sevgilə bağlayır. Belə yerdə şairlər, rəssamlar, bəstəkarlar, bütövlükdə yaradıcı insanlar duyğularını, hisslərini cilovlaya bilərmə? Şairlər qə-

ləmə sarılır, rəssamlar fırçaya əl atır, bəstəkarlar notlarla düşünür...

Odur ki, həmişə olduğu kimi bu gün də Lənkəran ədəbi mühiti qaynarlığı, duruluğu ilə seçilməkdədir. Şairlər, nasirlər arasından bir səs, bir avaz xüsusi bir ahənglə, xüsusi bir eşqlə diqqəti cəlb etməkdədir. Həmin yaradıcı şəxs vaxtilə mənim sevimli, istedadlı tələbəm olmuş, bu gün yaxın dostum saydığım, yaradıcılığı ilə qürur duyduğum şair-dramaturq, Azərbaycan Yazıçılar Birliyi Lənkəran Bölməsinin ədəbi məsləhətçisi, bu yazımın qəhrəmanı, anadan olmasının 60 illiyini hörmət və ehtiramla qeyd etdiyimiz Ağamir Cavaddır.

Ağamir Cavad çətin, əmma olduqca ibrətamiz, mənalı həyat və yaradıcılıq yolu keçmişdir. Həyat burulğanları onu zaman-zaman şeirdən, sənətdən ayırmağa çalışmış, bir müddət mühasib kimi fəaliyyət göstərmiş, lakin şeirə, sənətə olan böyük sevgisini, həqiqi dostluğunu ona unudura bilməmiş, bütün çətinliklərə qalib gələrək özünü təsdiq etmişdir. Universiteti bitirdikdən sonra AYW Lənkəran Bölməsində ədəbi məsləhətçi işləməklə bölgədə yazıçı və şairlərin yetişməsində, ədəbi mühitin formalaşmasında və inkişafında böyük zəhməti, misilsiz xidmətləri olmuşdur və bu gün də bu missiyanı ləyaqətlə davam etdirməkdədir. Bu yazını mətbuat üçün hazırlayarkən Ağamir Cavadovun(Cavad) tələbək illərində qələmə aldığı folklor ekspedisiyası ilə bağlı referatı bir təsadüf nəticəsində əlimə keçdi. O zaman da Ağamirə layiq olduğu fikirləri, sözləri demişdim, indi də xüsusi olaraq vurğulamaq istəyirəm ki, tələbə Ağamirin hesabı xalq ədəbiyyatına sevgi dolu münasibəti, şəxsi elmi qənaətlərindən gələn düşüncələrinin səmimiyyəti, istiliyi ilə tələbə yoldaşlarından yaxşı mənada çox fərqlənirdi. Bu gün də həmin fikirdəyəm. Həmin referatda diqqəti cəlb edən daha bir xüsusiyyət Ağamirin yazısının sonuna özünün toxuduğu xalq ədəbiyyatı nümunələrindən heç də seçilməyən bayatılar əlavə etməsi idi. Elə bunun nəticəsidir ki, universitetdə kafedra müdiri işlədiyim dövrdə bir müddət Ağamir Cavadı gözəl şair və layiqli ədəbiyyatşünas olaraq LDU-da dərs deməyə dəvət etmişdim. Həmin günləri həmişə xoş duyğularla xatırlayıram.

Ağamir Cavad haqqında birinci dəfə deyil ki, danışırım. Zaman-zaman Azərbaycan Yazıçılar Birliyi Lənkəran bölməsinin tədbirlərində ədəbi-tənqidçi kimi iştirak etmiş, bir çoxlarının, xüsusən Ağamir Cavad yaradıcılığının üstün məziyyətləri haqqında danışmış, haqqında mətbuatda yubiley yazıları ilə çıxış etmişəm.

Məni sevindirən cəhət həm də odur ki, Ağamir Cavadın yaradıcılıq dünyası sərhəd tanımır, aylar, illər ona yeni-yeni uğurlar gətirir. Şairin "Çəkdiyim şəkillərin ruhu"(2002) ilə başlanan kitab qatarına sonrakı illərdə "Eşq işığı"(2007), "İşıq adam"(2009), "Yanmış budaq üstə oxuyan bül-bül"(2013), "Ömrün eşq yolu"(2017), nəhayət, 2021-ci ildə görkəmli alim və nəşir kimi tanıdığımız Şəddat Cəfərovun rəhbərlik etdiyi mətbəədə işıq üzünə gören "Dəniz adam" adlı şeirlər kitabı qoşulmuşdur.

(Davamı 2-ci səhifədə)

ŞAIR, ŞEİR, İŞIQ...

(Tanınmış şair-dramaturq Ağamir Cavadın 60 illiyi münasibəti ilə)

(Əvvəli 1-ci səhifədə)

Kitabla yaxından tanışlıq onu deməyə əsas verir ki, burada verilən şeirlərin mütləq əksəriyyətini böyük bir eşq - işıq birləşdirir. Həmim eşqin, işığın aynasından şairin həyata fəlsəfi baxışı, vətən, yurd sevgisi, saf məhəbbət duyğuları, insanları mənəvi saflığa, gözəlliyə çağırış motivləri görünməkdədir.

Olduqca yüksək poliqrafik mədəniyyətlə hazırlanmış kitab ustadnamə səciyyəli ön sözlə başlanmış, "Ruhu bölünməyən Azərbaycanam", "Bir oxu kitabıyam," "Ədəbiyyat nəzəriyyəsi" silsiləsi, "Səkkizliklər," "Birnəfəsə duyulanmış misralar," "Tanrının eşq payı," "Qəzəllər" bölmələri ilə poetik incələmələr davam etdirilmişdir.

Qeyd etdiyim kimi toplu "Bu kitab" adlı ustadnamə səciyyəli on yeddi bənddən ibarət şeirlə başlayır. Şairin poetik etirafları əsərin məzmunu ilə tam uyğundur. Belə ki, kitab həqiqətən əbədi bir ünvana, inama, imana, mələk qəlblə insanlara, haqq kəlamı Qurana, Vətən adlı bir məkana tapınaraq yazılmışdır. "Hərsəti məhəbbətdən yoğrulmuş", "hər sözündən, kəlməsindən eşq bitən", "həqiqətlə sabaha yol gedən" insanlardır bu kitab. Şairin bədii etirafına görə, kitabla ağır-acılarımız, həyat dərsləri, şerin xisləti də unudulmamış, eşqlə, məhəbbət dolu bir könüllü kölgəli, şübhəli baxışlara aydınlıq işığı salınmışdır. Gəlin görək şair kimləri və nəyi nəzərdə tutur:

- Dünya adlı zindandır bu kitab...
- Şübhəyədir, gümanadır bu kitab...
- Dağlardakı dumanadır bu kitab...
- Etibarsız zamanadır bu kitab...
- Amanverməz amanadır bu kitab...
- Bir ağıllı düşməndir bu kitab...
- Su keçirməz samanadır bu kitab...

Əslində dəniz adamın sözü bütün dünyayadır. Maraqlı cəhət ondadır ki, hər bəndin sonunda təqdim olunan bədii etiraf bənd boyu poetik məntiqlə əsaslandırılır, yekun fikirlər üçün zəmin hazırlayır, hər bəndindən, hər misrasından sevgi notları duyulur. Bu səbəbdəndir ki, ustadnamə səciyyəli şeirin son notları olduqca səmimi və təsirli səslənir:

"Ruhu bölünməyən Azərbaycanam" başlığında təqdim olunan şeirlər bütünlüklə bölmənin adına uyğundur. "Yaşa, Azərbaycanım! Yaşa, Cümhuriyyətim!", "Azərbaycanam", "Qalibiyyət bayrağı", "Azərbaycan dövləti", "Vətəni göyə qaldırdı", "Salam, əsgərim", "Qalacaq izi", "Az qalib", "Xocalı", "Vətən", "Sən bir əsgərisən Sahibzamanım" adı ilə təqdim olunan poetik nümunələr həm ideya-estetik məzmunu, həm də poetik ifadəsi baxımından şair özünəməxsusluğu, səmimiyyəti oxucu ilə sevgi körpüsü yaradır, hər sözü, fikrinə hörmət, dəstək qazandırır. "Yaşa, Azərbaycanım! Yaşa, Cümhuriyyətim!" şeirinin hər misrası vətən oğullarının yurd sevgisindən su içir, bəş

misralıq şeirin hər bəndində şairlə birlikdə ürəkdən gələn bir duyğuyla, böyük bir şövqlə Ağamirin misralarına, şeirinin ahənginə qarışır və qürurla deyir:

- Yaşa, ruhum, varlığım! Yaşa, Cümhuriyyətim!

Ölkə başçısı, Ali Baş komandan İlham Əliyevin sitatlarına, sözlərinə yazılan "Mən bunu bilirəm", "Şuşaya bir nəfəs qədər yaxınıq" şeirləri xalq-rəhbər, əsgər-Ali Baş Komandan birliyinin, həmrəyliyinin, bu yenilməz gücdən doğan qələbə sevincinin notları təbii, poetik ovqatın inandırıcılığı, səmimiyyəti ilə ruhumuzu oxşayır, vətənə, müqəddəs torpaqlarımıza bağlılığımızı artırır. Şairin sözünə, şeirin ahənginə səs verərək deyirik:

Ali Baş Komandan, əmrini ver sən,
Xalqın eşqi ilə özmin gəlir tən.
Bu haqq çağırışına qoşulub vətən
İlahi qüdrətdən gələn səs qədər,
Yaxınıq Şuşaya bir nəfəs qədər.

Dəniz adamın - Ağamirin şeirlərində şəhidlik zirvəsi, vətən igidlərinin mermər daşlardan boylanmış ölməz çöhrəsi vətənin simvolu, qəhrəmanlıq, ucalıq, insanlıq məqamı olaraq poetik ifadəsini tapmışdır.

Şairin Qarabağ müharibəsi iştirakçısı, həkim oğlu Ağamir Cavadova həsr etdiyi "Salam, əsgərim", Vətən uğrunda şirin canından keçən şəhid Vüsal Kazımovun atası Kamran Kazımovun oğlu barədə xatirəsindən təsirlənərək yazdığı "Saat işləmir" şeirlərini həyəcanlı oxumaq olmur. Şairin poetik müqayisələri zaman-insan vəhdətində çıxardığı poetik qənaətləri "Saat işləmir" şeirinin təsir gücünü daha da artırmış, şəhidlər üçün zamanın dayandığını, həmişə cavan, mərd, igid olaraq yeni-yeni nəsillərin xatirələrində yaşamaq kimi mənəvi hüquq əldə etdikləri bildirilmişdir:

Gözəllik danışır, gəlmir səs-səmir,
Heyrətdən yaxşı da, yaman da susur.
Şəhidlər köçəndə saat işləmir,
Gözəllik önündə zaman da susur.

Bəli! Həqiqətən də, belədir. Gözəllik, insanlıq, mərdlik, qəhrəmanlıq, şəhidlik(!) önündə zaman da susur!

Toplunun "Bir oxu kitabıyam" bölməsini "Dəniz adamın nəğmələri" adlandırdım. Bölmənin "Meracın mübarək", "Söz ömrüm", "Mən bir...", "Var

"Gəlsin", "Sənin sağlığına", "Salam olsun", "İzn ver", professor Məhərrəm Qasımlıya həsr etdiyi "Sürbəni ardiyca aparın durna", şair dostum Əlirza Xələfliyə ithaf etdiyi "Gözləyir səni", "Ruhumuz yuyulub yaz yağışında", mərhum şair Allahverdi Məmmədlinin xatirəsinə yazdığı "Dünyayla şəklini çəkdirən oğlan", şair Barat Vüsala ünvanladığı "Şair Barat Vüsala", "Könülüm" şeirləri, "Allaha sevginin gözəlliyi", İmadəddin Nəsimi işığında qələmə aldığı "Bu şamın işığı" və digər uğurlu poetik nümunələrin hər biri barədə sonsuz fərəhlə, genişliyi ilə danışmaq mümkündür. Çünki tanıdığım Ağamir bu poetik nümunələri adi qələmlə, nəzəri biliklə deyil, qəlbini odu, könlünün sevgisi ilə yazmışdır. Bu şeirlərin əksəriyyətində şair Ağamir Cavadın

poetik portreti görünür. Gah gözəlliyə vurulan cavan, igid şəkildə:

Eşqim ilə qızarırsan dan,
Sevgi nədir, bilməz nadan.
İstəyirsən, bu dünyadan
Köçüm sənin sağlığına,-
gah müqəddəs ruhlarımız, Yunis
əmrə ocağından su içən dərviş ordeni-
nin daşıyıcısı, övliyası şəkildə:

Ağamir, haqq əməlimiz
Bu dünyada qoyur bir iz.
Ölüm, sənə xudahafiz,
Olum, sənə salam olsun!-
gah da Dəniz adam, saf bir mələk
qismində:

Aylı gecələrdə
dəli küləklər
Durub dalğa-dalğa
darayır saçın.
Günəşli göylərdə
işığa batıb,
Qumlu sahillərdə
ayağın yuyar.
Mavi səma altında,
bəyaz mahnılarla
daşıyar köçün,

- deyir Dəniz adam. Gözəllik elə deyilmi? Bu adi şeir deyil, nəğmədir. Dəniz adamın nəğməsi!

Haqqında danışdığım bölmədə ötüb keçməsi mümkün olmayan, güclü bədii-estetik təsir gücünə malik, doğmalara, şair, alim dostlara həsr etdiyi, maraqla oxunulan şeirlər az deyildir. Bu cəhətdən Şəhla bacısının vaxtsız ölümünə yazdığı, hər sətiri, hər misrası ürəkləri titrədən "Bacım" şeir-elegiyası, Azərbaycanın ilk poliqrafiya alimi, gözəl insan, dəyərli ziyalı Şəddad Cəfərova ithaf olunan "Ömrünü xalqına paylayan adam" şeiri poetik təqdimatı, obrazın bütövlüyü baxımından çox uğurlu alınmışdır. "Ömrünü xalqına paylayan adam" adlı irihəcmli şeiri oxuyarkən vaxtilə, hələ orta məktəb illərində Məmməd İbrahim (Məmməd Araz) tərif barədə yazdığı şeirdən bir bəndini xatırladım:

Gərəksiz tərif də yuxuya bənzər,
Uyudar qələmi iş üstündə də.
İstedad elə bir toxuma bənzər,
Göyərər bir quru daş üstündə də.

Ağamir Cavad da haqlı olaraq Şəddad Cəfərov kimi dəyərli ziyalının tərifinin istedad payından, halal zəhmət sevincindən gəldiyini səmimi şəkildə dilə gətirmişdir:

Hər insan Allahın bir əsəridir,
Hər kəsi tərifə gəlməyir dilim.
Səni tərif etsəm, vallah, yeridir,
Gəl məni qınama, Şəddad müəllim.
Unudulmaz şairlərimizdən Şəkər
Aslana, Vaqif Hüseynova, eləcə də daha çox qəzəlxan şair kimi tanıdığım Əhməd Haqsevərə, lirik üslubun dəyərli nümayəndəsi Bəxtiyar Əliyara, Etibar Vəliyevə, qiraət ustası Arzu Bəlsə, onların adlarına, yaradıcı sənətlərinə layiq şəkildə qələmə alınan şeirlər səmimi ovqatı, bədii təqdimatı ilə razılıq doğurur.

"Bir oxu kitabıyam" bölməsində doğmalara həsr olunan şeirlər barədə danışarkən bir şeirə ayrıca münasibət bildirmək istəyirəm, bir qədər qeyr-adi görünsə də, haşiyə çıxaraq bəzi mətləblərə aydınlıq gətirmək fikrindəyəm.

Məhəbbət gözəl hissdır, onu yaşayanlar bilər. Amma bir qrupda oxuyasən, məhəbbətdən kimsənin xəbəri olmasın, bunun üçün məhəbbətdən öncə bir əxlaq, həya, tərbiyə gəlir. Ağamir Cavad əxlaqı kimi. Ağamir Cavad kitabda ömür-gün yoldaşına ayrıca bir şeir həsr etmişdir. Amma şeiri "Sonanın qızı" adlandırmışdır. Hər ikisi mənim tələbəm olubdur. O zaman göstərdikləri ululardan gələn əxlaq şeirin başlığında açıq-aydın görünməkdədir. Şeirin hər bəndi, hər misrası dərin məhəbbətdən, evə, ocağa, ailəyə bağlılıqdan, bir sözlə, qibtə olunması sevgi dolu gözəlliklərdən xəbər verir:

Dünyanın bətnindən sirr çıxarmışam,
Qəlbimdən üzümə nur çıxarmışam.
Dərmanın dibindən dürr çıxarmışam,
Ləl dolu ovcumsan, Sonanın qızı.

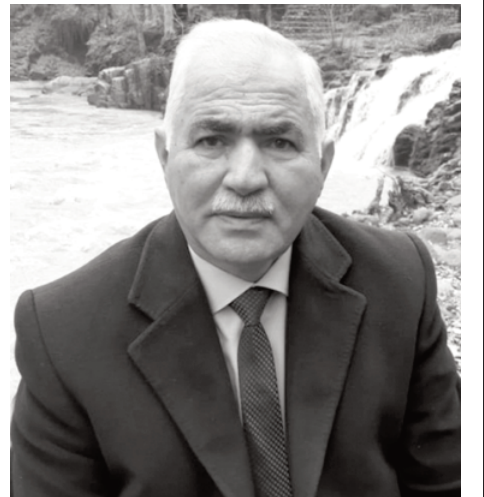
Halaldır, vallah!

Kitabda "Ədəbiyyat nəzəriyyəsi" başlıqlı bölmədə sərbəst şeirin verdiyi imkanlar müstəvisində romantizm, modernizm, realizm, postmodernizm, sürrealizm, ekzistensializm, tənqidi-realizm, simvolizm, futurizm ədəbi metodları barədə nəzəri fikirlər poetik sözün incə açılımları ilə izah edilir, maraqlı təqdimatı ilə yaddaşlara yazılır.

Kökə, həqiqətə əsaslanan yeni təfəkkür tərzini bütün sahələrdə, o cümlədən, ədəbi düşüncədə irəliləyibdir, inkişafdır. Elə şəxslər, elə alimlər vardır ki, yeni sözü bütün ciddiliyyəti, fikir yükü ilə onlara şamil etməklər olar. Odur ki, bu bölməyə "Yenisi" adlı şeir təsadüfi daxil edilməmişdir. Həqiqətən, görkəmli ədəbiyyatşünas alim Tehran Əlişanoğlu deyiləndə həmin yeni yanaşma, yeni baxış tərzini yada düşür. Bu səbəbdən T.Əlişanoğluna həsr olunan "Yenisi" şeiri məzmun və poetik təqdimatı baxımından olduqca uğurludur.

Kitabda haqqında danışa bilmədiyim şeirlər qaldı. Ümid edirəm ki, qədirbirlən oxucularımız haqqında danışdığım nümunələrlə yanaşı həmin şeirləri də maraqla oxuyacaq, sonda mənim gəldiyim qənaətə gələcəklər. Sağ ol, şair, qələminə, ruhuna qüvvət gəlsin. Yeni-yeni kitablarla bizləri sevindir, əziz Ağamir!

Sonda şair dostumu 60 illik yubileyi münasibəti ilə ürəkdən təbrik edir, ona yeni-yeni yaradıcılıq uğurları, möhkəm cansağlığı diləyirəm!

Yəvulla AĞAZADƏ,
filologiya elmləri doktoru,
professor